

Міністерство культури та інформаційної політики України

*Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти*

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 7
від «20» листопада 2020 р.

**Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДОМРА»
елементарного підрівня початкової мистецької освіти**

**Київ
2020**

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «Музичний інструмент домра» елементарного підрівня початкової мистецької освіти. Київ, 2020. 26 с.

Укладачі:

О. М. Гончарова – методист першої категорії Обласного навчально-методичного центру підвищення кваліфікації працівників культосвітніх закладів (м. Харків); викладач класу домри Харківської спеціалізованої школи з поглибленим вивченням окремих предметів № 133 «Ліцей мистецтв», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

Л. В. Алейнікова – викладач класу домри, заступник директора з навчально-виховної роботи Харківської дитячої музичної школи № 5 імені Римського-Корсакова, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

М. І. Дмитренко – викладач класу домри Київської дитячої школи мистецтв № 6 імені Г. Жуковського, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.

Рецензенти:

Б. О. Міхєєв – професор Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського, заслужений діяч мистецтв України;

Н. В. Башмакова – завідувач кафедри «Народні інструменти» Дніпропетровської академії музики імені М. Глінки; викладач циклової комісії «Народні інструменти» музичного коледжу Дніпропетровської академії музики імені М. Глінки, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист; кандидат мистецтвознавства, доцент;

Н. І. Смольська – методист вищої категорії кабінету моніторингу мистецької освіти Київського міського методичного центру закладів культури та навчальних закладів; викладач класу домри відділу народних інструментів Київської дитячої музичної школи № 14 ім. Д. Кабалевського, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, член Національної всеукраїнської музичної спілки.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. Мета, завдання, нормативний зміст типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Музичний інструмент домра»	4
2. Форми організації освітнього процесу	5
3. Форми та засоби контролю навчальних досягнень	6
4. Нормативний зміст, обсяг та результати навчання	7
5. Список рекомендованої літератури	19
ДОДАТОК	24

ВСТУП

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «**Музичний інструмент домра**» (далі – типова навчальна програма) розроблена з урахуванням вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Типовими освітніми програмами елементарного підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва (наказ Міністерства культури України від 24.04.2019 р. № 352), містить загальний нормативний зміст, обсяг та нормативні результати навчання учнів гри на домрі, а також окреслює рекомендовані підходи до планування й організації освітнього процесу в класі домри.

У типовій навчальній програмі визначено мету, завдання та принципи навчання, обумовлені особливостями вивчення навчальної дисципліни, форми і засоби поточного та підсумкового контролю, рекомендації щодо їх проведення, критерії оцінювання рівня досягнень результатів навчання учнів з урахуванням компетентнісного підходу до навчання, концентровано розкриваються особливості організації вивчення програмового матеріалу тощо.

Нормативний зміст та нормативні результати навчання розподіляються за роками навчання з логічною послідовністю викладення та визначенням орієнтовного розподілу годин на вивчення модулів навчальної дисципліни.

Типова навчальна програма орієнтована на здобуття базових навичок гри на домрі в мистецьких школах (музичних школах, музичних відділеннях шкіл мистецтв), а також може бути використана іншими суб'єктами освітньої діяльності, які реалізують програми позашкільної освіти за мистецьким напрямом.

Опанування нормативного змісту типової навчальної програми забезпечить учням можливість застосовувати набуті в процесі навчання компетентності для творчої самореалізації в повсякденному житті, а також продовжувати навчання на наступному підрівні початкової мистецької освіти загально-мистецького або початкового професійного спрямування за фахом.

Нормативний термін навчання за типовою навчальною програмою становить 4 роки для учнів, які розпочали навчання в 6-7 років. Для учнів, які розпочинають навчання за програмою в старшому віці, нормативний термін навчання може бути скорочений на 1-2 роки. У цьому випадку навчальний матеріал, передбачений програмою на неохоплений період, ущільнюється

викладачем шляхом відведення на вивчення модулів меншої кількості годин, що відображається в індивідуальному журналі учня.

Для учнів з особливими освітніми потребами тривалість опанування змісту навчання, передбаченого типовою навчальною програмою, визначається індивідуальним темпом набуття учнем/ученицею відповідних компетентностей.

Нормативний зміст навчання за типовою навчальною програмою базується на традиційних та поширених в Україні методиках викладання гри на домрі.

Типова навчальна програма може бути основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни **«Музичний інструмент домра»**. У робочій навчальній програмі, розробленій на основі цієї типової навчальної програми, викладач деталізує, конкретизує та адаптує нормативний зміст дисципліни, передбачений типовою навчальною програмою, відповідно до місцевих умов і потреб учня/учениці, визначає організаційні форми проведення та види навчальних занять, комплекс художньо-педагогічних технологій та методів викладання, необхідне методичне забезпечення, форми та засоби контролю якості знань учнів з урахуванням індивідуального підходу. А також викладач може реалізувати власний алгоритм викладання шляхом перерозподілу нормативного змісту навчання та зміни послідовності викладення навчального матеріалу дисципліни за модулями, уточнення додаткових обсягів навчального матеріалу та результатів навчання понад визначені типовою навчальною програмою.

1. Мета, завдання, нормативний зміст типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Музичний інструмент домра»

Типова навчальна програма орієнтована на формування в учнів базових навичок гри на домрі, розвиток музично-естетичної культури, прищеплення інтересу до музичного виконавства та мистецтва, мотивації подальшого навчання гри на домрі.

Мета типової навчальної програми – узагальнення та систематизація нормативного змісту навчальної дисципліни **«Музичний інструмент домра»** у логічній послідовності та визначення нормативних результатів навчання, досягнення яких забезпечить учням можливість подальшого навчання гри на домрі на наступному підрівні початкової мистецької освіти.

Завдання типової навчальної програми – надати викладачу інструментарій для розроблення робочої навчальної програми та організації і проведення занять з навчання гри на домрі.

Нормативний зміст типової навчальної програми складається зі змісту навчання, розподіленого за роками навчання та модулями, переліку компетентностей (*здатності виконувати певні завдання за допомогою сформованих знань, умінь, навичок, розуміння, ставлення*), визначених у термінах результатів навчання, що має продемонструвати учень/учениця після засвоєння навчальної дисципліни.

2. Форми організації освітнього процесу

Освітній процес з навчальної дисципліни «Музичний інструмент домра» здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Основною формою занять є *індивідуальний урок*.

Навчання проводиться за модулями. Кожен модуль передбачає формування певної частини компетентностей, що стають основою для подальшого навчання та досягнення нормативних навчальних результатів після завершення опанування типової навчальної програми.

Опанування нормативного змісту навчання за типовою навчальною програмою розраховано на мінімальну нормативну кількість навчальних тижнів – 35 тижнів на рік (без урахування канікулярних періодів) та на мінімальний нормативний обсяг часу на опанування програми, який становить:

- для першого та другого років навчання – **35** годин на рік (*1 год. занять на тиждень*);
- для третього та четвертого років навчання – **70** годин на рік (*2 год. занять на тиждень*).

У разі збільшення, відповідно до освітньої програми закладу, кількості годин на вивчення цієї початкової дисципліни робоча навчальна програма має передбачати ширші за змістом та більш високі за рівнем складності, ніж описані в типовій навчальній програмі, нормативні результати навчання.

У разі наявності потреби в учня/учениці вивчення навчальних дисциплін варіативного складника, нормативний зміст типової навчальної програми може бути поєднаний зі змістом інших навчальних дисциплін, зокрема з такими, як *читання нот з листа, ансамбль* тощо. У такому випадку обсяг навчального часу збільшується завдяки обсягу навчальних дисциплін варіативного складника освітньої програми закладу за рішенням педагогічної ради.

З метою реалізації індивідуального підходу до кожного/кожної учня/учениці в типовій навчальній програмі передбачено резервний час на кожен рік навчання (до 6 годин). Резервні години (*години, не заповнені нормативним змістом навчання*) входять у загальну кількість навчальних годин, передбачених типовою навчальною програмою, не потребують окремого фінансування та на розсуд викладача можуть бути розподілені на:

- поглиблення та вдосконалення набутих навичок та вмінь учнів або збільшення часу на вивчення окремих модулів у зв'язку з індивідуальною потребою учня/учениці;
- повторення/закріплення пройденого матеріалу;
- репетиції та підготовку до контрольних заходів та/або публічних виступів;
- планування та проведення інших форм роботи (відвідування культурно-мистецьких заходів, пов'язаних зі змістом мистецької освіти, тощо);
- відпрацювання нормативного змісту навчання через непередбачувані обставини (карантин, хвороба учня/учениці тощо).

Розподіл годин за модулями викладач визначає самостійно, враховуючи індивідуальну траєкторію розвитку кожного/кожної учня/учениці та

забезпечуючи водночас досягнення ними конкретних нормативних результатів навчання, визначених у типовій навчальній програмі. Конкретний розподіл годин за модулями фіксується викладачем у робочій навчальній програмі.

Навчальний репертуар з навчальної дисципліни «Музичний інструмент домра» формується викладачем самостійно з урахуванням індивідуальних здібностей та розвитку учнів.

З метою досягнення нормативних результатів навчання рекомендовано проводити не менше одного публічного (концертного) виступу кожного/кожної учня/учениці на рік (концерти класу, відділу (відділення), школи, виступи на мистецьких фестивалях та конкурсах). Строки проведення, періодичність та програми концертних виступів визначаються викладачем.

3. Форми та засоби контролю навчальних досягнень

Для моніторингу рівня навчальних досягнень учнів застосовуються форми **поточного** та **підсумкового** контролю.

Поточний контроль здійснюється:

- під час навчальних занять (поурочний контроль);
- за підсумками кожного модуля (модульний контроль).

Поточний контроль може здійснюватися у формі контрольних уроків, прослуховувань, заліків, у тому числі технічних. Для забезпечення якості навчання технічний залік рекомендовано проводити на 3-4 роках навчання (протягом третього навчального модуля).

Конкретні форми поточного (поурочного, модульного) контролю визначаються викладачем відповідно до робочої навчальної програми, яка схвалюється методичним об'єднанням або відділом/відділенням мистецької школи.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці кожного року навчання.

На 1 і 2 роках навчання захід підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Музичний інструмент домра» є складовою комплексного іспиту, відповідно до типової освітньої програми, та передбачає узагальнення інформації щодо динаміки зростання рівня навчальних досягнень учня/учениці за кожен навчальний рік.

На 3 році навчання підсумковий контроль здійснюється під час контрольного заходу, що передбачає перевірку навчальних досягнень з навчальної дисципліни «Музичний інструмент домра».

Підсумковий контроль наприкінці 4 року навчання проводиться у формі **іспиту** з навчальної дисципліни «Музичний інструмент домра», на якому здійснюється перевірка досягнених учнем/ученицею навчальних результатів та зіставлення їх з конкретними нормативними результатами навчання, визначеними типовою або робочою навчальною програмою.

4. Нормативний зміст, обсяг та результати навчання

Перший рік навчання			
Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
<p>Модуль 1. <i>Донотний період навчання.</i></p>	<p>Загальні відомості про інструмент, його будову (основні частини), кількість струн, стрій, можливості та основні прийоми гри, правила догляду. Правильна посадка під час гри на музичному інструменті домра. Підготовка виконавського апарату до гри на домрі. Настроювання музичного інструмента домра (з використанням фортепіано, камертона або тюнера). Первинні ігрові рухи щипком великого пальця правої руки на відкритих струнах (прийом гри <i>pizzicato</i>). Видобування звуку на відкритих струнах із застосуванням медіатора (прийоми гри удар та/або щипок униз). Можливості сили звуку, використання під час гри динамічних відтінків <i>f</i> (форте), <i>p</i> (піано). Відчуття метричної пульсації. Тривалості звуків та їх співвідношення.</p>	8	<p>Знає основні частини домри, кількість струн, стрій, правила догляду. Демонструє під час гри правильну посадку з музичним інструментом, початково організований виконавський апарат. Знає, що музичний інструмент домра можна настроїти за допомогою фортепіано, камертона або тюнера. Володіє прийомом гри <i>pizzicato</i> (щипок великим пальцем правої руки) на відкритих струнах. Видобуває звук на відкритих струнах із застосуванням медіатора прийомами гри щипок або удар униз по одній із струн / по різних струнах / по кількох струнах одночасно. Розуміє динамічні градації <i>f</i> (форте), <i>p</i> (піано); відтворює на відкритих струнах високі та низькі, довгі та короткі звуки. Повторює за викладачем прості ритмічні послідовності.</p>
<p>Модуль 2. <i>Первинні виконавські навички.</i></p> <p><i>Відтворення нотного тексту.</i></p>	<p>Первинні ігрові рухи лівої руки (використання притиснутих струн). Розвиток первинних ігрових рухів правої руки. Формування навичок взаємодії рухів обох рук. Початкові аплікатурні формули на інструменті в I позиції. Відтворення нотного запису на інструменті, взаємозв'язок</p>	8	<p>Демонструє початкове вміння координації рухів лівої та правої рук під час гри вивченого музичного матеріалу. Знає початкові аплікатурні формули на інструменті в I позиції. Грає по нотах (відтворює графічне зображення нот на інструменті).</p>

	між звуком та його графічним зображенням. Початкові інтонаційні принципи побудови мелодичної лінії на основі інтонацій (структурних елементів мелодії). Формування відчуття сильної долі.		Демонструє початкові інтонаційні принципи побудови мелодичної лінії: виділяє в інтонаціях сильну долю.
Модуль 3. Знаки альтерації. Основні прийоми гри (удар/щипок вниз, удар/щипок вгору, змінний удар).	Гра музичних творів, що містять знаки альтерації. Ознайомлення з основними прийомами гри: удар/щипок униз, удар/щипок угору, змінний удар, елементи тремоло. Ознайомлення зі штрихами <i>staccato</i> та <i>spiccato</i> . Гама G-dur у межах однієї октави. Розширення аплікатурних позицій: використання в аплікатурі 4 пальця лівої руки (якщо дозволяє м'язова система учня/учениці).	10	Відтворює нотні тексти, що містять знаки альтерації (дієз, бемоль, бекар), орієнтується на грифі під час визначення потрібних змін висоти звука. Знає штрихи <i>staccato</i> та <i>spiccato</i> , їх графічне позначення в нотному тексті. Застосовує початкові аплікатурні формули та основні прийоми гри під час вивчення гами G-dur . Виконує музичні твори з використанням основних прийомів гри: удар/щипок униз, удар/щипок угору, змінний удар, елементи тремоло.
Модуль 4. Розвиток виконавських навичок. Культура публічного виступу.	Ознайомлення з окремими колористичними прийомами звуковидобування на домрі (удар по щитку медіатором або кулачком, гра за підставкою, проведення ребром медіатора по струні тощо). Гама G-dur у діапазоні двох октав у I позиції. Виконання творів або фрагментів творів з простими ритмічними послідовностями напам'ять. Правила поведінки під час публічного виступу.	9	Вміє відтворювати колористичні прийоми звуковидобування в музичному матеріалі в межах програми. Грає гаму G-dur у діапазоні двох октав у I позиції в помірному темпі. Застосовує опановані прийоми гри на домрі, аплікатурні формули, динамічні відтінки під час виконання музичних творів. Знає та виконує правила поведінки під час публічного виступу, має належний зовнішній сценічний вигляд. Виконує напам'ять під час підсумкового річного контролю 2-3 різнохарактерні твори: 1-2 твір/твори – 3

		акомпанементом; 1 твір – можливо сольоно (без супроводу).
Резервні години	4	Відповідно до робочої навчальної програми.
Всього годин у навчальному році	35	

Додатний період навчання може бути продовжений або скорочений залежно від віку та індивідуальних емоційних і психофізичних особливостей кожного/кожної учня/учениці.

До навчального репертуару пропонується включити музичні твори відповідно до індивідуальних здібностей та темпу розвитку учнів. Програма може ускладнюватися залежно від темпу засвоєння учнем/ученицею музичного матеріалу.

Протягом першого року навчання учень/учениця опановує:

музичні твори (*поспівки, дитячі пісні, обробки народної пісенно-танцювальної музики, етюди, п'єси*) з простими ритмічними послідовностями (не менше 10 творів);

гаму **G-dur** в 1-2 октави в I позиції та арпеджію тонічного тризвуку різними тривалостями та основними прийомами гри на домрі (удар/щипок униз, удар/щипок угору, змінний удар).

Під час підсумкового річного контролю учень/учениця:

виконує напам'ять 2-3 різнохарактерні твори: 1-2 твір/твори – з акомпанементом; 1 твір – можливо сольоно (без супроводу).

За підсумками першого року навчання учень/учениця:

демонструє правильну посадку під час гри на інструменті (початково організований виконавський апарат);

знає будову музичного інструмента домра, правила догляду за ним;

володіє основними прийомами гри на інструменті (*pizzicato* (щипок великим пальцем правої руки); удар/щипок униз, удар/щипок угору, змінний удар, елементи тремоло (із застосуванням медіатора);

відтворює передбачені нотним текстом знаки альтерації та динамічні відтінки під час виконання музичного матеріалу в межах програми;

знає та виконує правила поведінки під час публічного виступу, грає з настроєм, має належний зовнішній сценічний вигляд.

Другий рік навчання			
Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 1. Темп. Робота над звуковидобу- ванням.	Музичний темп: повільний, помірний, швидкий (<i>adagio, moderato, allegro</i>). Особливості виконання прийомів гри: <i>pizzicato</i>	8	Знає та розрізняє музичні темпи <i>adagio, moderato, allegro</i> . Відтворює різнохарактерні музичні

<p>Інтонаційна виразність, слуховий контроль.</p>	<p>(щипок великим пальцем правої руки); удар/щипок униз, удар/щипок угору, змінний удар (із застосуванням медіатора). Ускладнення та урізноманітнення ритмічних формул (чверть із крапкою у сполученні з восьмою). Емоційна виразність музичних інтонацій. Розвиток інтонаційних принципів ведення мелодичної лінії : початок фрази, речення, рух до кульмінації, закінчення фрази. Слуховий контроль за якістю звуковедення під час переходу зі струни на струну.</p>		<p>твори з комбінаціями опанованих прийомів гри в І позиції на всіх струнах у висхідному/низхідному напрямках: однаковими тривалостями / у різних темпах / з різною силою звука). Виконує твори з більш складними ритмічними формулами. Грає емоційно, виразно. Знає інтонаційні принципи ведення мелодичної лінії : початок фрази, речення, рух до кульмінації, закінчення фрази. Здійснює слуховий контроль за якістю звуковедення під час переходу зі струни на струну.</p>
<p>Модуль 2. Різноманітні ритмічні формули та удосконалення техніки виконання.</p>	<p>Ознайомлення з прийомом гри тремоло, штрихами <i>non legato</i> та/або <i>detache</i>. Розширення градації динамічних відтінків. Мажорна гама (на дві октави) в І позиції та арпеджіо тонічного тризвуку різними ритмічними формулами. Контроль за координацією рухів лівої та правої рук, за якістю звуковидобування. Виконання творів із простими та ускладненими ритмічними формулами (різні сполучення шістнадцятих тривалостей з чвертю або восьмими).</p>	<p>8</p>	<p>Виконує прийом гри тремоло рівномірними та швидкими рухами медіатора вниз і вгору. Виконує штрихи <i>non legato</i> та/або <i>detache</i> прийомом гри тремоло. Розрізняє динамічні відтінки – мецо форте, мецо піано, фортисимо, піанісимо, крещендо, димінуендо та знає їх позначення: <i>mf, mp, ff, pp, crescendo (cresc.), diminuendo (dim.)</i>. Грає мажорну гаму (на дві октави) в І позиції та арпеджіо тонічного тризвуку різними ритмічними формулами, в різних темпах, з різною силою звука. Володіє рівноцінними ударами вгору та вниз, якісно притискає струни. Здійснює слуховий контроль за якісним звуковидобуванням. Грає виразно, відтворює</p>

			художній образ музичного твору. Виконує 2-3 різнохарактерні твори із простими та ускладненими ритмічними формулами.
Модуль 3. <i>Техніка виконання мінорної гами. Початкові навички ансамблевої гри.</i>	Мінорна гама (натуральний та/або гармонічний мінор) у I позиції (дві октави), арпеджіо тонічного тризвуку. Ознайомлення з прийомом гри ритмічне ковзання медіатором (по 2-4 струнах униз/угору). Слуховий контроль за якістю звуковидобування. Поступові зміни основного темпу твору (прискорення та уповільнення). Колективне музикування: виконання творів в ансамблі з викладачем.	10	Грає мінорну гаму та арпеджіо тонічного тризвуку на дві октави в I позиції у висхідному /низхідному напрямках (однаковими тривалостями та різними ритмічними формулами, у різних темпах / з різною силою звука) в межах вивченої програми. Вміє виконувати прийом гри ритмічне ковзання медіатором (по 2-4 струнах униз/угору) та знає як він позначається в нотному тексті. Демонструє відповідний технічний рівень під час виконання творів різного характеру. Вміє поступово змінювати (прискорювати або уповільнювати) основний темп твору (на прикладі музичних творів або фрагментів творів). Грає в ансамблі з викладачем. Демонструє впевнену гру на інструменті та зацікавленість до музикування в ансамблі.
Модуль 4. <i>Засоби музичної виразності для відтворення характеру та художнього образу музичного твору.</i>	Засоби музичної виразності як інструмент для відтворення характеру та художнього образу музичного твору (штрихи, динамічні відтінки, ритмічні формули, фразування, поступові зміни основного темпу, колористичні прийоми звуковидобування). Цілісність художнього змісту музичної форми, відтвореного за допомогою	9	Розуміє значення засобів музичної виразності (штрихи, динамічні відтінки, ритмічні формули, фразування, поступові зміни основного темпу, колористичні прийоми звуковидобування) та застосовує їх під час виконання музичного матеріалу, відтворюючи характер твору та його

	<p>засобів музичної виразності. Удосконалення навичок виконання основних прийомів гри із застосуванням медіатора: удар/щипок униз, удар/щипок угору, змінний удар, тремоло. Правила поведінки під час публічного виступу в ансамблі з викладачем чи іншим/іншою учнем/ученицею.</p>		<p>художній образ. Вміє відобразити під час виконання музичного твору художню цілісність його змісту. Демонструє відповідний технічний рівень гри, володіння основними прийомами гри із застосуванням медіатора: удар/щипок униз, удар/щипок угору, змінний удар, тремоло. Виконує напам'ять під час підсумкового річного контролю 2-3 різнохарактерні твори з акомпанементом або 1-2 твір/твори – з акомпанементом, 1 твір – можливо сольно (без супроводу) або в ансамблі з викладачем чи з іншим/іншою учнем/ученицею (з акомпанементом або без супроводу).</p>
Резервні години		3	<i>Відповідно до робочої навчальної програми.</i>
Всього годин у навчальному році		35	

До навчального репертуару пропонується включити музичні твори відповідно до індивідуальних здібностей та темпу розвитку учнів. Програма може ускладнюватися залежно від темпу засвоєння учнем/ученицею музичного матеріалу.

Протягом другого року навчання учень/учениця опановує:

мажорну та мінорну гами (дві октави) та арпеджію тонічного тризвуку в них різними ритмічними формулами;

2-3 етюди та вправи на різні види техніки з різноманітними ритмічними формулами (включаючи чверть з крапкою у сполученні з восьмою, різні сполучення шістнадцятих тривалостей з чвертю або восьмими тощо) та штрихами і знаками альтерації;

6-7 різнохарактерних п'єс: 1-2 твір/твори – з акомпанементом, 1-2 твір/твори – можливо сольно без супроводу, 2-3 твори – припустимо в ансамблі з акомпанементом та/або без супроводу.

Під час підсумкового річного контролю учень/учениця:

виконує напам'ять 2-3 різнохарактерні твори з акомпанементом або

1-2 твір/твори – з акомпанементом, 1 твір – можливо сольо (без супроводу) або в ансамблі з викладачем чи з іншим/іншою учнем/ученицею (з акомпанементом або без супроводу).

За підсумками другого року навчання учень/учениця:

володіє основними прийомами гри на музичному інструменті (*pizzicato* (щипок великим пальцем правої руки); удар/щипок униз, удар/щипок угору, змінний удар, тремоло (із застосуванням медіатора);

володіє прийомом гри ритмічне ковзання медіатором по струнах;

демонструє відповідний технічний рівень гри (з урахуванням індивідуальних здібностей);

грає твори з різноманітними ритмічними формулами (чверть із крапкою у сполученні з восьмою, різні сполучення шістнадцятих тривалостей з чвертю або восьмими);

демонструє первинні навички гри в ансамблі;

демонструє початкові навички слухового самоконтролю за якістю звука під час гри на допрі.

Третій рік навчання			
Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 1. Розширення діапазону прийомів гри на допрі. Варіаційна форма в музиці.	Ознайомлення з пунктирним ритмом у музиці. Паралельні й однойменні тональності (гами). Техніка виконання мажорної та мінорної гам (2-3 октави) і арпеджіо тонічного тризвуку в них різними штрихами та ритмічними формулами. Особливості звуковидобування під час виконання прийому тремоло. Ознайомлення з творами варіаційної форми. Ансамблеве музикування.	16	Виконує гаму мажорну або мінорну (2-3 октави) і арпеджіо тонічного тризвуку в них однаковими тривалостями різними опанованими штрихами (<i>staccato, spiccato, non legato /detache</i>), простими ритмічними групами та пунктирним ритмом із комбінацією прийомів гри. Регулює якість звуковидобування під час зміни позицій, штрихів, ритмічних та аплікатурних формул. Демонструє навички виконання прийому гри тремоло. Знає про варіаційну форму. Визначає на слух характер прослуханого твору та вміє описати свої враження. Демонструє музичний матеріал для ансамблевого музикування.

<p>Модуль 2. Удосконалення виконавської техніки.</p>	<p>Ознайомлення зі штрихом <i>legato</i>. Розвиток технічних навичок гри: вправи на різні види техніки. Удосконалення виконання прийому гри ритмічне ковзання медіатором (по 2-4 струнах униз/угору). Координація рухів (взаємодія рук), виконання гам (2-3 октави) і арпеджіо тонічного тризвуку в них різними штрихами та ритмічними формулами. Акорд та акордова техніка. Самоконтроль за станом виконавського апарату та якістю звука.</p>	<p>16</p>	<p>Виконує штрих <i>legato</i> прийомом гри тремоло у висхідному та низхідному напрямках. Виконує прийом гри ритмічне ковзання медіатором по 2-4 струнах униз/угору. Грає гами (2-3 октави) і арпеджіо тонічного тризвуку в них різними штрихами та ритмічними формулами. Виконує у вправах, та етюдах і п'єсах окремі акорди по 3-4 струнах, 1-2 з яких можуть бути притиснуті, прийомами гри <i>pizzicato</i> (щипок великим пальцем правої руки) та удар/щипок униз (із застосуванням медіатора). Здійснює слуховий контроль за плавним звуковеденням під час переходу зі струни на струну. Виконує 2-3 різнохарактерні твори з поєднанням різних прийомів гри та виявляє емоції.</p>
<p>Модуль 3. Слухомоторна координація та навички ансамблевої гри.</p>	<p>Ознайомлення з особливостями виконання синкопованого ритму. Удосконалення виконання вивченого технічного матеріалу: мажорних та мінорних гам, вправ на різні види техніки. Скоординована (незалежна) моторика обох рук. Контроль стану виконавського апарату: свобода та невимушеність виконавських рухів.</p>	<p>20</p>	<p>Виконує в музичному матеріалі, що вивчає, синкопований ритм. Контролює свободу рухів під час роботи над технічним матеріалом. Виконує мажорну та/або мінорну гами в різних позиціях, арпеджіо тонічного тризвуку різними прийомами гри та комбінаціями прийомів. Здійснює слуховий контроль за якістю звуковидобування на різних струнах, за рівним звуковеденням. Володіє основними навичками гри в ансамблі.</p>
<p>Модуль 4. Розширення</p>	<p>Удосконалення техніки виконання</p>	<p>18</p>	<p>Контролює якість звука. Вміє застосовувати прийом</p>

<i>технічних можливостей гри на інструменті.</i>	опанованих прийомів гри. Особливості використання прийому тремоло на домрі у творах кантиленного характеру. Самостійне розучування музичного твору. Ансамблеве музикування. Підготовка до публічного виступу.		тремоло для наближення до кантиленності. Виконує самостійно розібраний та вивчений музичний твір. Виконує напам'ять під час підсумкового річного контролю 2 різнохарактерні твори (1 з яких, бажано, кантиленного характеру) – з акомпанементом або 1 твір – з акомпанементом, 1 твір – можливо сольо (без супроводу) або в ансамблі з викладачем чи з іншим/іншою учнем/ученицею (з акомпанементом або без супроводу).
Резервні години		4	<i>Відповідно до робочої навчальної програми.</i>
Всього годин у навчальному році		70	

До навчального репертуару пропонується включити музичні твори відповідно до індивідуальних здібностей та темпу розвитку учнів. Програма може ускладнюватися залежно від темпу засвоєння учнем/ученицею музичного матеріалу.

Протягом третього року навчання учень/учениця опановує:

мажорну та/або мінорну гами (2-3 октави) в різних позиціях, арпеджіо тонічного тризвуку різними штрихами та ритмічними формулами;

2-3 етюди (замість 1-2 етюдів може бути твір віртуозного характеру) та вправи на різні види техніки з різноманітними ритмічними формулами опанованими штрихами;

5-6 різнохарактерних творів: 1 твір варіаційної форми – з акомпанементом; 1-2 твір/твори кантиленного характеру – з акомпанементом; 1 твір – можливо сольо без супроводу; 2-3 твори – припустимо в ансамблі з викладачем чи з іншим/іншою учнем/ученицею з акомпанементом та/або без супроводу.

Під час підсумкового річного контролю учень/учениця:

виконує напам'ять 2 різнохарактерні твори (1 з яких, бажано, кантиленного характеру) – з акомпанементом або 1 твір – з акомпанементом та 1 твір – можливо сольо (без супроводу) або в ансамблі з викладачем чи з іншим/іншою учнем/ученицею (з акомпанементом та/або без супроводу).

За підсумками третього року навчання учень/учениця:

самостійно контролює якість звуковидобування;

володіє основними прийомами гри (наближається до виконання твору кантиленного характеру);

виконує мажорні та мінорні гами (2-3 октави) в різних позиціях, арпеджіо тонічного тризвуку в них;

виконує твір варіаційної форми;

постійно слідкує за свободою виконавського апарату;

демонструє культуру звуковедення.

Четвертий рік навчання			
Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 1. <i>Робота над виконавською технікою.</i>	Вивчення мажорних та мінорних гам на 2-3 октави і арпеджіо тонічного тризвуку в них різними ритмічними групуваннями, вправи на різні види техніки. Удосконалення техніки виконання основних прийомів гри на домрі із застосуванням медіатора. Ознайомлення з прийомом гри <i>glissando</i> . Особливості виконання на домрі <i>мелізмів</i> : короткий форшлаг. Фразування та змістові наголоси. Різноманітні засоби музичної виразності для передачі художнього змісту твору.	16	Виконує мажорні та мінорні гами (2-3 октави), арпеджіо тонічного тризвуку в них, вправи на різні види техніки. Вміє, за потреби, коригувати якість звука. Вміє виконувати прийом гри <i>glissando</i> . Вміє розрізнити окремі фрази в музичних фрагментах та виділити змістові наголоси. Вміє виконувати на домрі <i>мелізми</i> : короткий форшлаг. Знає, називає та вміє застосовувати опановані засоби музичної виразності під час виконання музичних творів.
Модуль 2. <i>Робота над використанням різних прийомів гри.</i>	Техніка звуковидобування окремих інтервалів (подвійних нот) набутими прийомами гри: удари по струнах униз та вгору, змінний удар, тремоло. Особливості виконання штриха <i>marcato</i> прийомом гри тремоло. Особливості філірування звука на домрі під час виконання прийому гри тремоло на довгих тривалостях. Гра п'єс із більш складними технічними завданнями	16	Виконує окремі інтервали (подвійні ноти) опанованими прийомами гри на інструменті: удари по струнах униз та вгору, змінний удар, тремоло. Виконує штрихом <i>marcato</i> вправи та гами. Застосовує філірування звука у творах кантиленного характеру. Демонструє під час виконання творів кантиленного характеру володіння прийомом гри тремоло (безперервне

	(використання різних прийомів гри, різноманітних ритмічних формул, поступових і контрастних змін темпів тощо) та п'єс кантиленного характеру. Побудова музичної фрази під час виконання твору, виразність фразування, визначення кульмінації. Ансамблеве музикування.		тремоловання на одній струні/на різних струнах, в одній позиції/зі зміною позицій), різні штрихи та їх комбінації з динамічною гнучкістю звука, довгі тривалості з філіруванням звука. Знає будову музичної фрази, вміє визначати кульмінацію, дотримується виразності фразування. Грає виразно, емоційно, сольо або в ансамблі з викладачем, або з іншим/іншою учнем/ученицею, або під інструментальну фонограму. Виконує 2 різнохарактерні твори (1 твір припустимо в ансамблі з викладачем або з іншим/іншою учнем/ученицею, 1 твір – кантилена).
Модуль 3. Робота над удосконаленням виконавської техніки.	Удосконалення пасажної та віртуозної технік, розвиток дрібної моторики пальців лівої руки. Вивчення етюда або твору віртуозного характеру.	20	Демонструє відповідний рівень технічних навичок гри на допрі (з урахуванням індивідуальних можливостей). Виконує мажорні та мінорні гами, арпеджіо тонічного тризвуку в них, вправи на різні види техніки. Виконує етюд або твір віртуозного характеру з елементами пасажної техніки.
Модуль 4. Твори великої форми. Інтерпретація твору. Втілення різноманітних художніх образів у музичних	Твори великої форми (варіації, рондо, сонатина тощо): особливості відтворення. Початкові інтерпретаційні навички. Розкриття художньо-образного змісту музичних творів різних жанрів із застосуванням відповідних засобів виразності	18	Знає та розрізняє будову музичних творів великої форми (варіаційну, рондо тощо). Володіє початковими навичками інтерпретації та цілісного виконання вивченого твору великої форми. Демонструє відповідну техніку виконання

творах різних жанрів.	(динамічна палітра, темброве забарвлення, характерні штрихи та колористичні прийоми звуковидобування, відповідні темпи виконання тощо). Удосконалення навичок гри на інструменті. Підготовка до підсумкового контролю.		музичних творів (з урахуванням індивідуальних можливостей). Застосовує комплекс засобів музичної виразності для відтворення характеру та художнього образу музичних творів різних жанрів. Виконує під час підсумкового річного контролю 2-3 різнохарактерні твори: твір великої форми (варіації, рондо, сонатина тощо) – з акомпанементом; 1-2 п'єсу/п'єси (кантилену та/або твір віртуозного характеру) – з акомпанементом та/або без супроводу.
Резервні години		4	<i>Відповідно до робочої навчальної програми.</i>
Всього годин у навчальному році:		70	

Протягом четвертого року навчання учень/учениця опановує:

мажорну та мінорну гами (2-3 октави) і арпеджію тонічного тризвуку в них однаковими тривалостями різними опанованими штрихами (*staccato, spiccato, non legato/detache, marcato*), простими ритмічними групами та пунктирним ритмом із комбінацією прийомів гри;

1-2 етюди (замість одного етюда може бути твір віртуозного характеру) та вправи на різні види техніки з різноманітними ритмічними послідовностями опанованими штрихами;

4-6 різнохарактерних творів: 1 твір великої форми (варіації, рондо, сонатина тощо) – з акомпанементом; 2 п'єси (кантилена та твір віртуозного характеру) – можливо з акомпанементом та/або без супроводу; 2-3 твори в ансамблі – припустимо з акомпанементом та/або без супроводу.

Під час підсумкового контролю учень/учениця:

виконує під час підсумкового річного контролю 2-3 різнохарактерні твори: твір великої форми (варіації, рондо, сонатина тощо) – з акомпанементом; 1-2 п'єсу/п'єси (кантилену та/або твір віртуозного характеру) – з акомпанементом та/або без супроводу.

За підсумками четвертого року навчання учень/учениця:

демонструє свободу виконавського апарату та впевнену координацію

ігрових рухів;

виконує твори технічно з використанням основних прийомів гри;

застосовує засоби музичної виразності (відповідні штрихи, динамічні відтінки, ритмічні формули, темп та поступові зміни основного темпу, фразування, філірування звуку на довгих тривалостях, тембральне забарвлення, колористичні прийоми звуковидобування) для відтворення характеру, художнього образу та змісту музичного твору;

створює відчуття цілісності кожного твору, виразно виконує мелодичну лінію;

демонструє сценічну витримку, впевненість та емоційність виконання під час публічного виступу.

5. Список рекомендованої літератури

Чотириструнна домра

1. Альбом учня-домриста : учб.-пед. репертуар для учнів III-IV класів ДМШ. Вип. 2 / упоряд. В. Герасимов, С. Литвиненко. Київ : Музична Україна, 1973. 36 с.

2. Альбом учня-домриста. Альбом ученика-домриста : учб.-пед. репертуар для учнів I-III класів ДМШ / упоряд. М. Могилевський. Київ : Музична Україна, 1971. 43 с. + парт. домри (14 с.).

3. Ансамблі народних інструментів. Дуети, тріо, квартети для домри, кобзи, мандоліни у супроводі гітари / упоряд. С. Є. Струтинський. Львів : «ТеРус» 2006. 84 с.

4. Ансамблі народних інструментів. Дуети, тріо, квартети для домри, кобзи, мандоліни у супроводі гітари / упоряд. С. Є. Струтинський. Львів : «ТеРус», 2011. 95 с.

5. Ансамблі народних інструментів. Дуети, тріо, квартети для домри, кобзи, мандоліни у супроводі гітари. Вип. 3 / упоряд. С. Є. Струтинський. Львів : «ТеРус», 2014. 68 с.

6. Гризодуб В., Міхеліс В. Школа гри на чотириструнній домрі. З додав. клавіру / під заг. ред. М. Шелеста. Київ : Музична Україна, 1978. 76 с.

7. Гризодуб В., Міхеліс В. Школа гри на чотириструнній домрі. Клавір / під заг. ред. М. Шелеста. Київ : Музична Україна, 1978. 68 с.

8. Гулінська М. І. Мої малюнки. П'єси для домри з фортепіано : пед. репертуар мистецької школи. Київ : АГАТ ПРІНТ, 2018. 42 с.

9. Домра. 1 клас : учбовий репертуар дитячих музичних шкіл. Клавір з додатком партії домри / ред.-упоряд. М. Т. Белоконєв, М. В. Шелест, А. В. Григоренко. Вид. 2. Київ : Музична Україна, 1989. 40 с.

10. Домра. 2 клас : учбовий репертуар дитячих музичних шкіл. Клавір з додатком партії домри. / ред.-упоряд. М. Т. Белоконєв, М. В. Шелест, А. В. Григоренко. Вид. 1. Київ : Музична Україна, 1988. 48 с.

11. Домра. 3 клас : учбовий репертуар дитячих музичних шкіл. Клавір з додатком партії домри / ред.-упоряд. М. Т. Белоконєв, М. В. Шелест, А. В. Григоренко. Вид. 1. Київ : Музична Україна, 1989. 64 с.

12. Домра. 4 клас : учбовий репертуар дитячих музичних шкіл. Клавір з додатком партії домри / ред.-упоряд. М. Т. Белоконєв, М. В. Шелест, А. В. Григоренко. Вид. 1. Київ : Музична Україна, 1990. 23 с.
13. Етюди для домри на різні види техніки. I клас ДМШ / ред.-упоряд. М. Шелест, М. Белоконєв. Київ : Музична Україна, 1975. 56 с.
14. Етюди для домри на різні види техніки. IV клас ДМШ / ред.-упоряд. М. Шелест, М. Белоконєв. Київ : Музична Україна, 1980. 64 с.
15. Етюди для домри на різні види техніки. II клас ДМШ / ред.-упоряд. М. Шелест, М. Белоконєв. Київ : Музична Україна, 1976. 59 с.
16. Етюди для домри на різні види техніки. III клас ДМШ / ред.-упоряд. М. Шелест, М. Белоконєв. Київ : Музична Україна, 1979. 48 с.
17. Збірка обробок народних пісень та п'єс для ансамблю домристів / упоряд. Р. Казачкова, Г. Піщейко. Київ, 2016. 31 с.
18. Лисенко М. Т. Школа гри на чотириструнній домрі : навч. метод. посібник для педагогів муз. і пед. училищ. Київ : Музична Україна, 1967. 157 с.
19. Лысенко Н. Т. Методика обучения игре на домре. Киев : Музична Україна, 1990. 91 с.
20. Лысенко Н., Михеев Б. Школа игры на четырехструнной домре. Киев : Музична Україна, 1989. 151 с.
21. Матвійчук Л. Д. Методичні основи ансамблевого виконавства. Київ, 2008. 96 с.
22. Матвійчук Л. Д. Методичні основи формування виконавської майстерності домриста. Київ : Головне управління культури Київської міської державної адміністрації, 2000. 65 с.
23. Матвійчук Л. Д. Шлях до майстерності кобзиста. Київ, 2005. 153 с.
24. Михеев Б. А. Детская сюита для домры соло. Харьков : ОНМЦПК, 2012. 13 с.
25. Міхеліс В., Калінін А. Початкова школа гри на чотириструнній домрі. Київ : Головополіграфвидав Міністерства культури УРСР, 1962. 289 с.
26. Міхеев Б. О. Деякі особливості виконання скрипкових творів на чотириструнній домрі. Харків : ОНМЦПК, 2018. 12 с.
27. Міхеев Б. О. Система гам та арпеджіо для чотириструнної домри (кобзи). Вид. 2. Харків : ОНМЦПК, 2015. 38 с.
28. Пісні та п'єси для чотириструнної домри і фортепіано / упоряд. та перекладення Г. Казаков. Київ : Мистецтво, 1963. 39 с.
29. Попонов В. Б. Школа игры на четырехструнной домре. Москва : Музыка, 1972. 181 с.
30. Ревуцький Л. М. Сонечко. 20 українських народних пісень. Транскрипція для чотириструнної домри в супроводі фортепіано Лисенка М. Т. Київ : Мистецтво, 1965. 35 с.
31. Ревуцький Л. М. Сонечко. 20 українських народних пісень. Транскрипція для чотириструнної домри в супроводі фортепіано Лисенка М. Т./ упоряд. Б. О. Міхеев, О. М. Гончарова. Вид. 1. Харків : ОНМЦПК, 2017. 47 с.

32. Ревуцький Л. М. Сонечко. 20 українських народних пісень. Транскрипція для чотириструнної домри в супроводі фортепіано Лисенка М. Т. : пед. репертуар мистецької школи / упоряд. Б. О. Міхеєв, О. М. Гончарова. Вид. 2-ге. Київ : АГАТ ПРІНТ, 2018. 42 с.

33. Струтинський С. Є. Вправи і п'єси для чотириструнної домри. Львів : «ТеРус», 2004. 38 с.

34. Твори для ансамблю домр, мандолін у супроводі фортепіано. Педагогічний репертуар музичної школи / аранжування І. М. Судейкіної, Н. В. Скрябіної. Київ : АГАТ ПРІНТ, 2018. Ч. 1. 44 с.

35. Твори для домри (ансамблі) у супроводі фортепіано для закладів початкової мистецької освіти (галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальність 025 «Музичне мистецтво») / уклад. С. І. Грицаєнко. Київ, 2020. 99 с.

36. Цвіте терен. Обробки українських народних пісень для тріо і квартетів домристів / аранжування С. Є. Струтинського. 2018. 35 с.

Триструнна домра

1. Альбом начинающего домриста (трехструнная домра). Вып. 9 / сост. и переложение С. И. Фурмин. Москва : Советский композитор, 1977. 40 с.

2. Педагогический репертуар домриста (1-2 классы). Вып. 1 / сост. и исполнительская ред. Е. Климов. Москва : Музыка, 1972. 50 с.

3. Педагогический репертуар домриста (I-II классы). Вып. 2 / сост. и исполнительская ред. А. Я. Александров. Москва : Музыкальная Москва, 1977. 48 с.

4. Педагогический репертуар домриста. Хрестоматия домриста (1-3 классы) / сост. В. М. Евдокимов. Москва : Музыка, 1983. 80 с.

5. Федоров С. Пьесы для маленьких музыкантов-домристов в сопровождении фортепиано [Ноты] : ред. партии домры Н. Федоровой: Москва : Творческая мастерская, 2010. 50 с.

6. Хрестоматия домриста (трехструнная домра). 1-3 классы / сост. В. Чунин. Москва : Музыка, 1983. 78 с.

7. Хрестоматия домриста (трехструнная домра). I-II классы детских музыкальных школ. Вып. 1. / сост. А. Я. Александров. Москва : Музыка, 1971. 100 с.

8. Чунин В. Школа игры на трехструнной домре. Москва : Советский композитор, 1988. 149 с.

Скрипка

1. Букварик для школяра: навч. посіб. / упоряд. О. Олійник, Т. Родіонова. Львів : Розвій, 2011. 60 с.

2. Віночок мелодій для скрипки на теми народних пісень / упоряд. О. Олійник. Львів : Наукове товариство імені Шевченка, 2002. 34 с.

3. Гоноболін А. Весёлый дождик: 12 скрипичных дуэтов для малышей с раскрасками и CD. Gonobolin Art, 2014. 16 с.

4. Гоноболин А. Скрипка в ДМШ, подготовительный класс : 39 легчайших пьес Pizz и Arco с аккомпанементом фортепиано. Gonobolin Art, 2014. 20 с.
5. Гоноболін О. Юним скрипалям : п'єски для діточок. Gonobolin Art 2014. 20 с.
6. Гуревич Л., Зими́на Н. Скрипичная азбука. Москва : Композитор, 2002. 57 с.
7. Кухарук Д. Любим діткам для забави : п'єси для скрипки та фортепіано учням молодших класів. Рівне : О. Зень, 2012. 30 с.
8. Лаптева А. Занимательные уроки игры на скрипке в 2-х частях. Одесса : Астропринт, 2011. Ч. 1. 148 с.
9. Лаптева А. Занимательные уроки игры на скрипке в 2-х частях. Одесса : Астропринт, 2011. Ч. 2. 185 с.
10. Лисаковський О. Школа гри на скрипці. Київ : Музична Україна, 1967. 270 с.
11. Мацієвський І. Я расту... Ансамблі зі скрипкою. Вінниця : Нова книга, 2011. 104 с.
12. Музична абетка для маленьких скрипалів 1-2 класів : навч. посіб. / Н. В. Плахцінська. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 64 с.
13. Павлов О. Скрипкова абетка. Київ : Музична Україна, 2015. 192 с.
14. Пархоменко О., Зельдіс В. Скрипка. Школа гри. 1 клас. Київ : Музична Україна, 1974. 152 с.
15. Перші нотки скрипаля. 100 п'єс у першій позиції, Н. В. Плахцінська. Вінниця : Нова книга, 2017. 76 с.
16. Плахцінська Н. Музична абетка для маленьких скрипалів [Ноти] : 1-2 кл. : навч. посіб. / Н. В. Плахцінська. Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2016. 64 с.
17. Подвала В. П'єси для скрипки з фортепіано. Репертуар дитячих музичних шкіл. Київ : Музична Україна, 1987. 24 с.
18. Різдвяні скрипкові п'єси і ансамблі / ред. О. Агапової. *Музична школа*. Вип. 118. Київ : Менеджмент-XXI, 2018. 56 с.
19. Скрипка для 1-3 класів. *Музична школа*. Вип. 57. Київ : Менеджмент-XXI, 2013. 56 с.
20. Скрипка для 1-4 класів / П. Петров-Омельчук. *Музична школа*. Вип. 108. Київ : Менеджмент-XXI, 2018. 40 с.
21. Скрипка для 2–3 класів / ред. Р. Кейріс. *Музична школа*. Вип. 11. Київ : Менеджмент-XXI.
22. Скрипка для 2-4 класів. *Музична школа*. Вип. 58. Київ : Менеджмент-XXI, 2013. 56 с.
23. Скрипка для 4–5 класів / ред. Р. Кейріс. *Музична школа*. Вип. 12. Київ : Менеджмент-XXI.
24. Скрипка для початківців / ред. Р. Кейріс. *Музична школа*. Вип. 10. Київ : Менеджмент-XXI.
25. Скрипкові ансамблі для різних класів / ред. О. Агапової. *Музична школа*. Вип. 29. Київ : Менеджмент-XXI, 2011. 56 с.

26. Скрипкові ансамблі для різних класів / ред. О. Правдюк, Т. Ярошенко. *Музична школа*. Вип. 30. Київ : Менеджмент-XXI, 2011. 38 с.
27. Станко А., Старюк Л. Первые шаги маленького скрипача. Київ : Музична Україна, 1984. 39 с.
28. Тахтаджієв К. Скрипка. 1 клас. Київ : Музична Україна, 1980. 66 с.
29. Тахтаджієв К. Скрипка. 2 клас. Київ : Музична Україна, 1988. 56 с.
30. Тахтаджієв К. Скрипка. 3 клас. Київ : Музична Україна, 1990. 47 с.
31. Тахтаджієв К. Скрипка. 4 клас. Київ : Музична Україна, 1989. 56 с.
32. Твори великої форми для 1-3 класів / ред. О. Агапової, Н. Коптенкової. *Музична школа*. Вип. 102. Київ : Менеджмент-XXI, 2017. 56 с.
33. Твори великої форми для 1-3 класів / ред. О. Агапової, Н. Коптенкової. *Музична школа*. Вип. 103. Київ : Менеджмент-XXI, 2017. 56 с.
34. Чарівне єднання. Цикл п'єс для скрипки та арфи (фортепіано) для 2-6 класів / ред. О. Агапової. *Музична школа*. Вип. 78. Київ : Менеджмент-XXI, 2015. 40 с.
35. Шукайло Л. Дитячий альбом для скрипки та фортепіано / ред. партії скрипки І. Гребневої. Київ : Мелосвіт, 2013. 36 с.
36. Якубовская В. Вверх по ступенькам. Начальный курс игры на скрипке. Санкт-Петербург: Композитор, 2003. 62.

Критерії оцінювання рівня досягнення результатів навчання

Метою оцінювання є визначення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом, визначеним цією типовою навчальною програмою на кожному з етапів навчання.

Оцінювання має бути систематичним і послідовним, спрямованим на підтримку учнів в їх навчальних успіхах, розуміння ними власного прогресу навчання й формування бажання досягати навчальних результатів за типовою навчальною програмою; не передбачає порівняння з досягненнями інших учнів та не залежить від складності опанованого репертуару, темпу набуття компетентностей тощо.

Завданнями оцінювання навчальних результатів учня/учениці є:

- формування у нього/неї позитивної самооцінки, впевненості у власних можливостях і здібностях;
- виховання ставлення до власних помилок як до підґрунтя для подальшого розвитку та вдосконалення;
- мотивування до досягнення максимально можливих результатів навчання.

Оцінювання досягнень учня/учениці, залежно від років навчання, рекомендовано здійснювати у таких формах:

- **вербальне (формувальне)** оцінювання – для навчальних досягнень учнів 1-2 років навчання як опис досягнення (досягнули чи не досягнули нормативних результатів) та рівня досягнення навчальних результатів згідно з визначеними типовою навчальною програмою;
- **бальне** оцінювання (виставлення оцінки в цифровому виразі) – для навчальних досягнень учнів 3-4 років навчання.

Рекомендована система для оцінювання рівня навчальних досягнень учнів		
Рівень навчальних досягнень учня / учениці	на 1-2 роках навчання	на 3-4 роках навчання (у разі застосування 12-бальної шкали)
Початковий	потребує значної допомоги	1-3 бали
Середній	досягає результату з допомогою викладача	4-6 балів
Достатній	демонструє помітний прогрес	7-9 балів
Високий	має значні успіхи	10-12 балів

Оцінка рівня досягнення учнем/ученицею нормативних результатів навчання не повинна враховувати його/її участі в конкурсах, фестивалях тощо.

Інформація щодо оцінювання результатів навчання учнів є конфіденційною. Вона обговорюється лише під час індивідуальних зустрічей

викладача з учнем/ученицею та його/її батьками або консультацій з фахівцями, які беруть участь у розробленні індивідуальної траєкторії розвитку учня/учениці.

Оцінювання в процесі **поточного контролю** здійснюється відносно рівня досягнення учнем/ученицею нормативних результатів навчання кожного уроку (у разі встановлення робочою навчальною програмою) та за кожним модулем.

Оцінювання в процесі **щорічного підсумкового** контролю здійснюється відносно рівня досягнення учнем/ученицею нормативних результатів навчання, передбачених типовою навчальною програмою на завершення кожного навчального року.

Оцінювання в процесі **підсумкового контролю** здійснюється за результатами опанування типової навчальної програми в повному обсязі та передбачає перевірку набутих фахових компетентностей за показниками, що відповідають нормативним результатам навчання, визначеним типовою навчальною програмою.

Під час виступу учнів на контрольних заходах, окрім оцінювання безпосередньо визначених нормативних результатів навчання, рекомендується звертати увагу на:

- розвиток виконавського апарата, посадку за інструментом, поставу корпусу, постановку рук;
- якість звуковидобування;
- технічність гри;
- точність відтворення передбачених нотним текстом темпу, ритму, динаміки, штрихів;
- емоційність виконання, здатність передати характер музичного твору;
- артистизм, сценічну витримку, сценічний образ.